

3 2022

TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

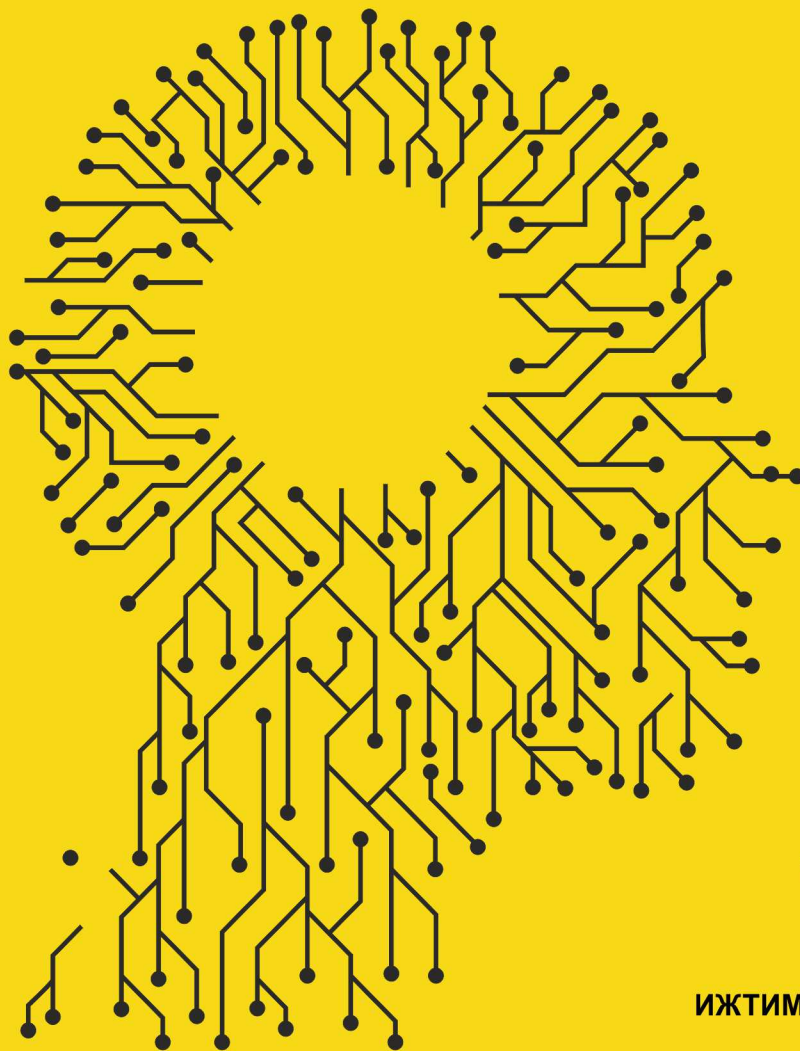
**ILMIY
AXBOROTLARI
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК**

ТАШКЕНТСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

SCIENTIFIC BULLETIN

OF THE TASHKENT STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

ИЛМИЙ- НАЗАРИЙ ЖУРНАЛ

АНИҚ ФАНЛАР
ТАБИЙ ФАНЛАР
ФАЛСАФА
ПЕДАГОГИКА
ПСИХОЛОГИЯ
ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР
ФАНЛАР

ISSN 2181-9580

TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTLARI
ILMIY-NAZARIY JURNALI

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК
ТАШКЕНТСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

SCIENTIFIC BULLETIN
OF THE TASHKENT
STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

2022

3-son

*Jurnal Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2014-yil
30-iyulda №02-00175 raqam bilan ro'yxatga olingan.*

kompetensiyalar tizimi	
Xolmurodova L.E. Kimyoni o‘qitishning metodik tizimini ishlab chiqishda ta’lim mazmunini tanlash mezonlari	241-245
Pulatova D.R. Intensiv ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning kommunikativ kompetensiyasini takomillashtirish mazmuni va bosqichlari	245-250
Panjiev Q.B. Bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlashning motivatsiyali, mazmunli va operatsiyali tarkibiy qismlarini pedagogik qo‘llab-quvvatlash	251-260
Usarov S.A. Mantiq elementlari va ular ustida operatsiyalardan foydalanishga oid ba’zi mulohazalar	260-267
Azimova N.E. Pedagogik mahorat ta’lim va tarbiyaning muhim omili sifatida	268-274
Nasimova Z.I. Modulli texnologiyalardan foydalanish orqali ta’limni tashkil etishning o‘ziga xos xususiyatlari	274-280
Yaxyayev S.J. Elektron ta’lim muhitida o‘qituvchilar raqamli kompetensiyasining o‘rni va ahamiyati	280-286
Sobirxonov A.T. Tabiiy geografiya darslarida badiiy ijodiyotdan foydalanishning o‘ziga xos jihatlari va ahamiyati	286-290
Xonnazarova M.T. Mediatexnologiyalar asosida zoologiya ta’limi metodikasini takomillashtirish (suyakli baliqlar sinfini o‘rganish misolida)	291-296
Марупова Д.Д. Применение креативных технологий на уроках литературы в высшей школе	296-30
Supayeva A.N. Tabiiy fanlar yo‘nalishida PISA, PIRLS, TIMSS dasturlaridan foydalanishning afzalligi	302-308
Safarova S.O. Maktabgacha tarbiya yoshidagi dizartrik bolalarni savodga tayyorlash	308-316
Aralova L.A. “Devonu lug‘otit turk” leksikasining qipchoq shevalariga munosabati	316-322
Азимов Т.Д., Алимова Д.К. Современные методы преподавания начертательной геометрии при формировании пространственные представлений студентов	322-327

PEDAGOGIK MAHORAT TA'LIM VA TARBIYANING MUHIM OMILI SIFATIDA

Azimova N.E. - Buxoro davlat universiteti pedagogika fanlari nomzodi, professori

Annotatsiya. Ushbu maqolada pedagogik mahoratning muhim jihatlari, xususan, o'qituvchilar mehnatini baholashda rasmiyatchilikka barham berish, o'qituvchilarning ijodiy mehnati uchun shart-sharoit yaratish, rag'batlantirishning yangi reyting tizimiga o'tish va hokazolar haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, metod, mezon, usul, shakl, faoliyat, jarayon, pedagogika, pedagogik mahorat, muloqot, obyekt, subyekt.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ

Азимова Н.Е. - кандидат педагогических наук, профессор Бухарского государственного университета

Аннотация. В данной статье речь идет о важных аспектах педагогического мастерства, в частности, устранении формальности в оценке труда учителей, создании условий для творческой работы учителей, переходе на новую рейтинговую систему поощрения и др.

Ключевые слова: образование, воспитание, метод, критерий, форма, деятельность, процесс, педагогика, педагогическое мастерство, общение, объект, субъект.

PEDAGOGICAL SKILLS AS AN IMPORTANT FACTOR OF EDUCATION AND TRAINING

Azimova N.E. - Candidate of Pedagogical Sciences of Bukhara State University, professor

Annotation. This article deals with important aspects of pedagogical excellence, in particular, the elimination of formalities in the assessment of teachers' work, the creation of conditions for the creative work of teachers, the transition to a new rating system of encouragement, and others.

Key words: education, training, method, criterion, method, form, activity, process, pedagogy, pedagogical skill, communication, obyekt, subyekt

Mehnat, bilish, mahorat, ijod... Inson hayotining bosh mezonlari. Bu mezonlar faoliyat orqali shakllanadi va amalga oshiriladi - mehnat qilish, izlanish jarayonida

yutuqlar qo'lg'a kiritiladi, mahoratga erishiladi. Pedagogik mahoratga ega bo'lish yo'lida harakat qilayotgan, izlanayotgan har qanday o'qituvchi, shubhasiz, egallashi lozim bo'lgan ilmiy-nazariy ma'lumotlarni qo'lg'a kiritish uchun o'qituvchilik pozitsiyasiga ega bo'lishi kerak, mazkur pozitsiya ijtimoiy jihatdan progressiv, shaxsiy jihatdan optimistik bo'lib, zamonaviy pedagogika, psixologiya, metodikaning ilg'or g'oyalarini o'zida aks ettirishi lozim. Bu, o'z navbatida, pedagogik jarayonga demokratik va insoparvarlik nuqtayi nazaridan yondashishni taqozo qiladi. Bunday yondashish faoliyat asosida amalda oshiriladi. Faoliyat mahoratga yetkazuvchi bosh mezon bo'lib hisoblanadi. Chunki o'qituvchi mehnati uning pedagogik faoliyati, pedagogik mahorat, muloqoti va shaxsining birligidir. Pedagogik faoliyat- o'qituvchi mehnatining istiqbolini, texnologiyasini, vazifalarini, ta'sir ko'rsatish yo'llarining majmuidir. Pedagogik muloqot bo'lsa - axloqiy psixologik muhit, munosabatlar yig'indisi bo'lsa, pedagogning shaxsi – qiziqishlar, layoqatlar, ehtiyojlar, u yoki bu mehnat turiga yo'nalganligi, uning idealini belgilovchi bir belgi bo'lib hisoblanadi. Bu uchala tushuncha birlikda pedagogik mahorat asosini tashkil etadi.

Ensiklopediyada yozilishicha, "Faoliyat - atrofdagi olamga nisbatan insonning o'ziga xos aktiv munosabati shakli. Odam nimaqsadga muvofiq va qayta o'zgartirish faoliyatning mazmunini tashkil etadi. Har qanday faoliyat maqsad, usul, natija va jarayonlardan iborat. Har qanday faoliyat singari o'qituvchilik faoliyati ham maqsad, usul, vosita, obyekt va subyekt majmuasidir.

Pedagogik maqsad o'qitish, tarbiyalash asosida ma'naviy barkamol shaxsni shakllantirishni, usul tarbiyalanuvchilar obro'siga, hurmatiga sazovor bo'lishni, pedagogik mehnat obyekt sifatida - o'qituvchining shaxsi (harakteri, irodasi, xulq-odobi, tafakkuri va h.k.) Subyekt sifatida tarbiyalanuvchilarga ta'sir ko'rsatishni nazarda tutadi. O'qituvchi o'qituvchilarni borliq bilan tanishtirar ekan, ularga tabiat-jamiyat va tafakkur taraqqiyoti qonuniyatlari haqida tushuncha berar ekan, avvalo mana shu jarayonlarini o'z faoliyatining obyektiga aylantiradi [1].

Darhaqiqat, ***pedagogik faoliyat***- bu o'qituvchining o'quvchilarga ta'lim va tarbiya berish, vazifalarini hal qilishga qaratilgan hamda pedagogik ta'sir ko'rsatish vositalari bilan amalga oshiriladigan professional aktivligidir. O'qituvchi mazkur faoliyat jarayonida o'qitadi, yo'l-yo'riqlar ko'rsatadi, tarbiyalaydi, o'quv-tarbiya ishlarini tashkil qiladi. Prezident, hukumat farmoyishlarini targ'ibot qiladi, o'z malakasini oshirish uchun mustaqil bilim olishni rejalashtiradi, oqibat natijada o'zi ham kamol topadi, o'quvchilarni ham kamol toptiradi.

Qayd qilib o'tilganlar bevosita va bilvosita pedagogik mahoratni shakllantirish uchun vosita bo'lib xizmat qiladi. Pedagogik faoliyat aniq ko'rinishda bo'lsa, o'qituvchi o'qitish, tarbiyalash va shaxsiy sifatlarni rivojlantirish vazifalarini aniq hal etishga harakat qiladi. Mazkur jarayonda faoliyat aqliy-ruhiy jihatdan ta'sir ko'rsatish, natijalarni nazorat qilish, tahlil qilish va baholash hamda yangi vazifalarni belgilash

uchun tayyorlanish bilan chegaralanadi. Bilimlarni o'zlashtirish natijasida o'quvchi shaxsining shakllanishi va rivojlanishi ta'minlanadi. Natijada jamiyat talabi va vazifalari bajariladi. Bunday jarayonni tashkil qilish uchun o'qituvchi o'z oldiga turgan jamiyat talabiga molik bo'lgan vazifalarni anglashi, vaziyatni tushunishi, har bir o'quvchining o'zlashtirish jarayonini rivojlantirib, shaxs darajasiga ko'tarilish mezonlarini aniq ko'ra bilish imkoniyatiga ega bo'lmog'i darkor. Bu o'qituvchidan katta tajriba va bilim talab etadi. Buning uchun mahorat zarurdir. Pedagogik mahoratni egallagan o'qituvchi ko'p mehnat va kuch sarflab, yaxshi natijalarga erishadi. Yangilikka intilish, ijodkorlik doimo uning hamkori bo'ladi.

Oliy o'quv yurti rahbarlari o'z jamoasida ishlayotgan har bir o'qituvchida pedagogik mahorat malakalarini shakllantirishi darkor. Buning uchun kollejdagi ijodiy muhit, izlanish, yangilikka intilish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish, o'quvchilarni ijodiy izlanishga odatlantirish, har yangi faoliyatni rag'batlantirish, o'qitish va tarbiyalashning faol shakl, usul va vositalarini ish jarayoniga tatbiq etishni ommalashtirishga harakat qilish zarur.

Mahorat faoliyat jarayonida shakllanadi va takomillashadi. U ishbilarmonlik, zukkolik, layoqat va zehn vositasida rivojlanib boradi. Bu xususiyatlarning barchasi faoliyat jarayonida tarkib topib boradi. "Faoliyat, - deb yozgan edi, akademik A.N.Leontev, - dunyoni o'zlashtirishning birinchi shartidir" [2]. Shunday ekan pedagogik mahoratning shakllantirish va rivojlantirishda faoliyat yetakchidir. Buni aniq his qila oladigan har bir kollej rahbari o'qituvchi faoliyatini to'g'ri tashkil etishga harakat qilishi lozim.

O'qituvchining pedagogik mahoratini shakllantirish va takomillashtirish masalasi pedagogika, psixologiya, metodika, fanlari mazmunida ma'lum darajada o'z yechimini topa olgan, xususan, Yu.P.Azarov, T.I. Gonobolin, N.V.Kuzmina, A.N. Herbakov. V.A.Sebastyanin. N.V.Aleksandrov, S.A.,Abdulina, D.N.Nikolaenko, A.V.Petrovskiy, V.A.Zamaxshariy, Abu Nasr Farobiy, Ibn Sino, V.A.Krutetskiy, M.G.Davletshin, N.V.Kuharev, M.Ochilov. K.Z.Zaripov, V.A.Rozov, A.P.Spirin, J.G. Yo'ldoshev, E. QoziYev va boshqa olimlarimiz o'qituvchi pedagogik mahoratini shakllantirish va takomillashtirishning ma'lum qirralarini ilmiy-nazariy jihatdan asoslab berganlar [3].

O'qituvchi pedagogik mahoratini shakllantirish va rivojlantirishning shakl va usullarini ishlab chiqishda pedagogika, psixologiya, metodika fanlarida yangi g'oyalar yaratilib katta yutuqlar qo'lga kiritildi. Hozirgi kunda ham fanda pedagogik mahoratni shakllantirish va takomillashtirishni toifalash, klassifikatsiya qilish ishlari davom etmoqda. Ammo pedagogik mahorat ijtimoiy-iqtisodiy, psixologik-pedagogik, ma'naviy-ma'rifiy muammo sifatida kompleks tatbiq qilinmoqda. Ayniqsa, o'qituvchi pedagogik mahoratini shakllantirishda kollej rahbarlarining oliy boshqaruvchilik roli, ahamiyati fanda o'z echimini to'la topa olgan emas. Ayniqsa, o'qituvchi kasbiy

mahoratini rivojlantirishda pedagogik mahoratning tarkibiy qismlari: pedtexnika, pedagogik muomala, pedagogik qobiliyat, pedagogik takt o‘rnini anglash va kolleжда ularni takomillashtirishga erishish ishlari bo‘yicha aniq tavsiya va yo‘llanmalar ishlab chiqilmaganligi sababli kollej rahbarlari mazkur ishni amalga aniq oshirishga qiynalmoqdalar. Zotan, pedagogik mahorat tizimidagi qayd qilingan qismlar uzviy bog‘liqlikda, bir-biriga ta’sir ko‘rsatgan yoki bir-birini to‘ldirgan taqdirda mohirlik, ishbilarmonlik, tadbirkorlik o‘z muddaosiga erishadi.

Hozirgi ta’lim-tarbiya mazmunining milliy lashuvi, tibbiyot oliy o‘quv yurtlari o‘quv-tarbiya tizimiga yangi pedagogik texnologiyaning tatbiq etilishi jarayonida yangi tipdagi kollejlilar, o‘quv muassalarining keng rivojlanib borishi keskin tus olib borayotgan bir davrda o‘qituvchi kasbiy mahoratini takomillashtirish vazifasi turibdi. Bu vazifa o‘qituvchilar faolligi va mustaqilligini oshirishni uning pedagogik texnikasi, pedagogik takti (nazokati), pedagogik qobiliyatini takomillashtirish uchun doimiy izlanishni talab qiladi.

Qayd qilib o‘tilgan xususiyatlar har bir ta’lim-tarbiya ishlari bilan shug‘ullanuvchi uchun nihoyatda zarur. Bu xususiyatlar pedagogik texnikani egallash, pedagogik qobiliyat, pedagogik nazokat (takt), pedagogik muloqot malakalari bilan qurollanish orqali qo‘lga kiritiladi.

Pedagogik texnika - bu o‘qituvchi kasbiy va shaxsiy sifatlarining umumlashmasi bo‘lib, uning bilimlar, ko‘nikma, malakalaridir. Pedagogik texnika o‘qituvchiga aytayotgan gapi, bajarayotgan ishi orqali o‘quvchiga o‘z qalbini berish, ta’sir ko‘rsatish imkonini beradi. Buning uchun o‘qituvchi:

a) o‘z o‘quv predmetini davr, fan-texnika taraqqiyoti darajasida bilishi, uni fanlar tizimidagi o‘rnini aniqlashi;

b) o‘quv jarayonini aniq va ratsional ta’minlashga yordamlasha oladigan yaxshi metodik tayyorgarlikka ega bo‘lishi;

v) bolani, o‘quvchilar jamoasining qiziqishlari, ehtiyojlari, qiyinchiliklarini, har bir o‘quvchining harakter hislatlarini, qobiliyatlarini aniq bilib, ularga tarbiyaviy ta’sir ko‘rsatishning maqsadga muvofiq shakllari va metodlarini tanlay olishi;

g) o‘zining tashkilotchilik mahoratini, shaxsiy fazilatlarini o‘quvchilarning darsdan tashqari o‘qishlari, tarbiyaviy ishlarini tashkil qilish va ularga ta’sir ko‘rsatishda qulay malakalarga ega bo‘lishi darkor.

“Pedagogik mahorat” fanining maqsadi pedagoglarga kasbiy ijod, mahorat malakalarini shakllantirish, pedagogik texnikani egallash to‘g‘risida tushuncha berishdan iborat.

Bu maqsad quyidagi vazifalarni echish orqali hal etiladi:

- pedagogik mahoratning nazariy-metodologik asoslari bilan qurollantirish;
- pedagogik mahoratning pedagogik texnika, pedagogik muloqot, pedagogik nazokat, pedagogik qobiliyat kabi tarkibiy qismlari haqidagi malakalarni echish;

- pedagogik mahoratni mustaqil shakllantirish ko'nikmalarini hosil qilish;
- egallangan pedagogik-psixologik bilimlar asosida shaxsiy pedagogik mahoratni yaratish malakalarini hosil qilish;
- o'z kasbiy mahoratini takomillashtirish uchun shaxsiy malaka oshirishning shakl, usul va vositalari bilan o'qituvchi-tarbiyachi, talabalarni tanishtirish.

Pedagogik mahoratni takomillashtirishni "...ilmiy asosda tashkil qilish avvalo", "o'qituvchining istak va qiziqishlarini hisobga olib intilishi na boshqa ta'sir omillarini bir-biriga uyg'unlashtirib, kasbi va shaxsining xususiyatlaridan kelib chiqib uning faolligini oshirishga erishish demakdir". Bu holat tinmay izlanishlar, kuzatishlar, tajribalarni o'rganish, tahlil qilish va xulosalar chiqarish lozimligini talab qiladi. Ilmiy pedagogik ta'limot, o'tmish ajdodlarimizning tajribasi va maktab amaliy faoliyati shundan dalolat bermoqdaki, kasbiy mohirlik, muntazam ilm olish bilan shug'ullanish, mashq qilish, takrorlash, xulosalar chiqarish, chiqarilgan xulosalar asosida ish olib borish orqali qo'lga kiritiladi.

Pedagogik mahorat avvalo falsafiy, pedagogik, psixologik, metodik bilimlarga ega bo'lishi, o'quv predmeti bo'yicha keng va chuqur ma'lumotlarga ega bo'lish va ularni takomillashtirib borish orqali qo'lga kiritiladi. Milliy mustaqillik, "Ta'lim to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining qonuni ta'lim-tarbiya jarayonining tashkilotchisi va ijrochisi o'qituvchi kasbiy mahoratini takomillashtirish, ta'lim tarbiya samaradorligini muhim sharti ekanligini ta'kidlar ekan, avvalo o'qituvchilar mahoratini oshirishni pedagogik jarayonning ajralmas qismi deb qaralishi lozimligini alohida uqtiradi.

O'quvchi-yoshlarni o'qitish, tarbiyalash va rivojlantirishning optimal yo'llarini izlab-topib amaliy faoliyatida qo'llashida namoyon bo'ladi. Shunday qilib, pedagogik mahorat egasi bo'lish uchun o'qituvchi o'z o'quv predmetini davr talablari asosida bilishi, pedagogika, psixologiya, metodika fanlarini o'zlashtirishi hamda insoniylik va fidoiylikni o'zida tarkib toptirishga intilishi lozim. Shuni alohida qayd qilib o'tmoq zarurki, o'qituvchilik kasbi murakkab va qiyindir. Ushbu kasbning qiyin va murakkabligi shu bilan belgilanadiki, u doimo tirik, ongi jonzot bilan muloqotda bo'ladi. Ongli va tirik jonzot esa ham aqliy, ham ruhiy, ham jismoniy jihatdan doimo rivojlanishda bo'ladi. Shuning uchun o'quvchi bilan doimo muloqotda bo'lish, unga ta'sir ko'rsatish, undan psixologiya, tarbiya nazariyasini mukammal bilishni taqozo qiladi. Bu o'qituvchidan pedagogik-psixologik tayyorgarlikka ega bo'lish lozimligini ta'kidlaydi.

Ta'lim tor ma'noda o'qitish tushunchasini anglatadi. Lekin u faqat turli o'quv yurtlarida o'qitish jarayoni emas, balki oila, ishlab chiqarish va shu kabi sohalarda ham ma'lumot o'zlashtirish jarayonidir.

Ta'lim ilm berish va tarbiyalashni o'ziga qamrab olib, respublikaning aql zakovat va ilm borasidagi kuch-quvvatini rivojlantirish, jamiyat, oila va davlat

oldidagi o'z mas'uliyatini anglaydigan har jihatdan barkamol erkin shaxsni shakllantirish maqsadini ko'zlaydi. Shuning uchun ham u ustuvor soha hisoblanadi.

Ta'lim - bilim berish, malaka va ko'nikma hosil qilish jarayoni, kishini hayotga mehnatga tayyorlashning asosiy vositasidir. Ta'lim jarayonida bilim o'zlashtiriladi va tarbiya amalga oshiriladi.

Ta'lim faoliyati o'z tarkibiga quyidagilarni qamrab oladi:

a) ma'lum bir tajriba va amaliy faoliyat turini muvaffaqiyat bilan tashkil qilish uchun olamning zarur xususiyatlari haqidagi axborotlarni o'zlashtirish (bu jarayonning mahsuloti bilimlardir);

b) mana shu faoliyat turlarini yuzaga keltiradigan usul va vositalarni o'zlashtirish (bu jarayonlarning mahsuloti malakalardan iborat bo'ladi);

v) ko'zlangan maqsad va berilgan masala shartiga mos ravishda to'g'ri yo'l va usul tanlash hamda nazorat qilish uchun ko'rsatilgan axborotlardan foydalanish usullarini egallash (bu jarayonning mahsuli – malakadan iborat bo'ladi) [4].

Insonning ma'lum bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishida ongli maqsad bilan boshqariladigan barcha harakatlari ta'lim bilan bog'liq bo'ladi.

Ta'limning mohiyati, maqsadi va mazmuni jamiyatning madaniy taraqqiyoti, fan-texnikasining rivojlanganligi, ishlab chiqarish texnologiyalarining amalga joriy etish darajasi kabilar bilan belgilanadi. Ijtimoiy munosabatlar, umumiy ma'lumotga bo'lgan talab va ehtiyoj, kishilarning kasbiy tayyorgarligiga, ta'lim haqidagi g'oyalarga qarab kishilik jamiyatining turli davr (bosqich)larida ta'limning mohiyati, maqsadi, mazmunini tashkil etish shakllari, amalga oshirish metodlari va vositalari o'zgarib, takomillashib boradi.

Ta'lim mohiyatiga ko'ra, bu jarayonda ishtirok etuvchilarning o'zaro hamkorlikdagi faoliyatlarining natijasidir. Ta'lim jarayonida shaxsning dunyoqarashi, qobiliyati, fazilat (xislat)lari o'zgaradi. Ta'lim jarayonida kishilik jamiyatining ijtimoiy-tarixiy tajribalari tahsil oluvchilar tomonidan o'zlashtiriladi va shu yo'l bilan u avlodlar orasidagi ma'naviy-madaniy, ijtimoiy vorislikni taminlaydi.

Adabiyotlar

1. Azimova N. E. et al. Youth Is Moving Force of Civil Society //Eastern European Scientific Journal. – 2019. – №. 1.

2. Азимова Н. Э. Технология духовно-нравственного воспитания преподавателя профессионального образования в процессе обучения //Молодой ученый. – 2011. – №. 5-2. – С. 117-118.

3. Азимова Н. Э. Роль профессионального педагога в подготовке гармонично развитой личности //Международный журнал гуманитарных и естественных наук. – 2018. – №. 5-1.

4. Азимова Н. Э., Насимова З. И. К. ВАЖНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СЕМЬЕ //Academy. – 2020. – №. 5 (56).